

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПНУ
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Херсонський державний університет**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

15 листопада 2024 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 15 листопада 2024 р., Мукачєво / Ред.кол.: Фенцик О.М. (гол.ред.) та ін. – Мукачєво : МДУ, 2024. –355 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 9 від 21 листопада 2024 р.)**

Рецензенти:

Бондар Т.І. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Фенцик Оксана Миколаївна – в.о.зав.кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, кандидат педагогічних наук, доцент, Мукачівський державний університет.

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Дудаш О.С. – доктор філософії з педагогічних наук, ст.викладач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ	11
<i>Надія Брижак, Карина Бубряк</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	11
<i>Надія Брижак, Марина Швайгер</i> АНАЛІЗ ПОНЯТЬ «ТВОРЧІСТЬ» І «ТВОРЧІ ЗДІБНОСТІ» У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	13
<i>Тетяна Гаврилюк</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ: НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ ТА МОЖЛИВОСТІ	16
<i>Вікторія Іванова, Наталія Ковачук</i> ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	19
<i>Вікторія Іванова, Руслана Маханець</i> ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ЗОБРАЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СЕНСОРНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	24
<i>Вікторія Іванова, Вікторія Козьма</i> ВПЛИВ СУЧАСНИХ ІГРАШОК НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ	27
<i>Дар'я Машіка, Маріанна Горват</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	31
<i>Анна Петрова</i> ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	35
<i>Марія Середюк-Вавдійчик, Тетяна Здиховська</i> ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ЗАСОБАМИ ФРАЗЕОЛОГІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	39
<i>Ганна Товканець, Олександра Ряшко</i> ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	43
<i>Катерина Химинець, Маріанна Швардак</i> SOFT SKILLS У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	46
РОЗДІЛ 2 НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ	50

сенсомоторних та емоційних компетенцій, що є важливими складовими успішної підготовки до подальшого навчання і гармонійного розвитку особистості.

Список використаних джерел:

1. Варган В. П. Сенсорний розвиток дошкільнят. Мн .: БрДУ, 2007. 195 с.
2. Дронова О.О. Образотворча діяльність як чинник та середовище розвитку особистості дитини. *Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільньому навчальному закладі/ За заг. ред. Г.В. Сухорукової*. К.: Слово, 2010. с.140-148.
3. Малікова Ю. В. Сенсорне виховання у спадщині видатних педагогів минулого. Науковий вісник Південно-українського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: зб. наукових праць. Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2005. № 3–4. С. 151–153.
4. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія. К.: Академвидав, 2008. 432 с.
5. Пісоцький О.П., Пісоцька Л.М. Основи образотворчого мистецтва та образотворча діяльність у дошкільньому віці : навч. посіб. НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 163с.

Вікторія Іванова

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівський державний університет

Вікторія Козьма

спеціальність 012 Дошкільна освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ІГРАШОК НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ

Актуальність проблеми дослідження впливу іграшок на розвиток дітей зумовлена сучасними тенденціями в освітній та виховній діяльності, а також зміною підходів до розвитку дитини у ранньому та дошкільньому віці. Іграшка, як один із перших і найважливіших інструментів взаємодії дитини з навколишнім світом, впливає на різні аспекти її розвитку – пізнавальний, емоційний, соціальний, мовленнєвий і моторний. Сучасний ринок пропонує широкий асортимент іграшок, серед яких важливу роль відіграють не лише традиційні, але й технологічні іграшки, що поєднують освітні та розважальні функції.

Особливий інтерес становить те, як вибір іграшок впливає на розвиток когнітивних здібностей дитини, її творчий потенціал, навички комунікації та емоційний інтелект. У зв'язку з цим виникає потреба у систематизованому

науковому підході до вивчення впливу різних типів іграшок на формування цих навичок, що дасть змогу педагогам і батькам здійснювати більш усвідомлений вибір ігрових засобів для дітей.

Сучасні українські педагоги та психологи (О. Вовчик-Блакитна, Н.Гавриш, О.Кононко, К.Крутій та ін..) наголошують на низці специфічних рис, які має в умовах сьогодення традиційна дитяча гра у дошкільному віці (підміна ігрової діяльності ігровими формами навчання; однотипність дій та тематики з іграшками, визначена в основному переглянутою медіа продукцією; відсутність ігор у різновікових об'єднаннях та передачі ігрового досвіду; та ін.) Зазначені особливості частково зумовлені декількома чинниками: освітня тенденція до раннього навчання; вплив медіа та масової культури; технологізація дитячої гри; обмеження простору для вільної гри; перенасичення ринку іграшок, який орієнтований на зростання рейтингів продажів продукції, а не на забезпечення споживачів якісним асортиментом [1; 2].

Іграшка впливає на розвиток дітей опосередковано – через діяльність і спілкування з дорослим, тому чимало досліджень, присвячених вивченню впливу іграшки на дитину або зв'язку між ігровим матеріалом та різноманітними аспектами іграшки, зазвичай включають аналіз активності дитини або опис її дій. Так, традиційно вважають, що соціальній взаємодії дітей сприяє гра з правилами (Дж. Мід, Ж. Піаже, Л.Виготський, Д.Ельконін та ін.), проте питання щодо різних видів таких ігор та їхніх особливостей, що впливають на соціальний розвиток дитини, вивчено недостатньо.

Виявлено, що взаємодія дітей розвивається у всіляких настільних іграх із правилами – незалежно від спрямованості на змагання або кооперацію учасників [4]. Це відбувається завдяки тому, що правила гри регулюють відносини учасників, чого немає в інших видах діяльності, тобто правила взаємодії – смислоутворювальна одиниця цієї діяльності: без них неможливий цей вид гри. Він являє собою змагання, спрямоване на виграш за правилами, які мають формалізований, обов'язковий характер для всіх учасників гри [1].

Соціально-комунікативний розвиток традиційно пов'язується з грою з ляльками, м'якими іграшками та іншими іграшками-персонажами. Сюжетна гра є джерелом соціального розвитку дитини. Аналіз проведених досліджень, спрямованих на вивчення ігрової поведінки дітей із різними видами дитячих іграшок, демонструє, що граючи з різними творчими конструкторами (Лего, дерев'яні блоки, залізниця), діти частіше грали наодинці, тоді як граючи із сюжетними іграшками (костюми, м'який ведмедик та інші образні іграшки), вони надавали перевагу спільності та взаємодії з однолітками [7].

Таким чином, експериментально доведено унікальність і цінність образної іграшки для розвитку дітей. В ході гри з нею діти наділяють її психічним змістом, значущим для них, що свідчить про те, що іграшка-персонаж виступає предметом ідентифікації для дитини, а також об'єктом проєкцій. При цьому діти прекрасно розрізняють умовність уявної ситуації та не схильні приписувати психічне життя іграшкам. [5].

Діючи з іграшками-персонажами у грі, дитина не сприймає їх як живих, – навпаки, вона навмисно «одухотворює» їх для своєї гри [6]. Цікавим є факт, що за наявності обличчя в іграшки дитина починає одухотворення її: навіть кубики з намальованими схематичними обличчями стають персонажами гри.

Однак у низці випадків маленькі діти все-таки наділяють психічним життям об'єкти, наприклад, ті іграшки, до яких вони відчувають прихильність: об'єкт прив'язаності має особливі функції, не пов'язані з грою [6]. Ще однією іграшкою, яку діти схильні наділяти психічними станами, є іграшка-робот. Було виявлено, що діти дошкільного віку у вербальному плані однаково наділяли психічними станами м'яку іграшку собаку і собаку-робота. Однак спостерігалася значна відмінність у поведінці дітей з цими іграшками: із собакою-роботом фіксували дослідницьку, обережну поведінку, відзначали більше спроб налагодження стосунків (як із живим партнером по грі), а плюшеву іграшку дитина частіше одушевляла і дозволяла собі грубе поводження з нею [6].

Таким чином, іграшки здатні впливати і на розвиток фундаментальних онтологічних категорій у дітей, наприклад, розрізнення живого і неживого, а

також сприяти або перешкоджати розвитку уявлення дітей [7]. Із сюжетними іграшками діти зацікавлені у створенні та розвитку ігрового сюжету, що призводить до підвищення гнучкості в спілкуванні, прагненні домовлятися і змінювати початковий задум, а використання різноманітних конструкторів, головоломок та інших іграшок для пізнавальної діяльності призводить до схильності дотримуватися первісного задуму, що знижує роботу уяви, і до того, що дитина грає сама [7].

Таким чином, аналіз робіт показує, що іграшки впливають на дитячий розвиток: на різні когнітивні функції, поведінку і взаємодію дітей. Е. Пеллегріні та І. Джон стверджують, що вибір ігрового предмета визначає мовні патерни, які використовуватимуться в грі з тією чи іншою іграшкою, отже, достатньо тривала гра з певним типом ігрового матеріалу прямо впливає на формування мовлення та способу (стилю) мислення. Тому так важливо організовувати ігрове предметно-просторове середовище, враховуючи необхідність різноманітних і варіативних матеріалів для дітей будь-якого віку.

Отже, дослідження, спрямовані на вивчення розвивального потенціалу іграшок, однозначно підтверджують, що іграшки впливають на активність, а відповідно і на розвиток мовлення, уяви, мислення, соціальної та комунікативної компетентності дітей.

Список використаних джерел:

1. Вовчик-Блакитна, О. Гра та іграшка справа серйозна. *Обдарована дитина*, № 1, 2009. С. 54-59.
2. Гавриш, Н., Щеглова, О. Іграшка. Друг дитинства? *Дошкільне виховання*, № 6, 2004. С. 5-7.
3. Поліщук, К.М. Педагогічні умови використання сучасної іграшки як засобу формування світоглядних уявлень дітей старшого дошкільного віку. *Гуманізація навчально-виховного процесу Збірник наукових праць №1(93)2019*, С.283-302.
4. Eriksson M. et al. The behavioral effects of cooperative and competitive board games in preschoolers / Eriksson M., Kenward B., Poom L., Stenberg G. // *Scand. J. Psychol.* 2021. V. 62 (3). P. 355–364. doi:10.1111/sjop.12708
5. Gelman R., Spelke E.S., Meck E. What preschoolers know about animate and inanimate objects // Rogers D. Sloboda J.A. (eds). *The acquisition of symbolic skills*. Boston, MA: Springer, 1983. P.297–326. doi:10.1007/978-1-4613-3724-9_34
6. Gjersoe N.L., Hall E.L., Hood B. Children attribute mental lives to toys when they are emotionally attached to them // *Cogn. Devel.* 2015. V. 34. P. 28–38. doi:10.1016/j.cogdev.2014.12.002

7. Møller S.J. Imagination, playfulness, and creativity in children's play with different toys // Amer. J. Play. 2015. V. 7 (3). P. 322–346. URL: <https://www.journalofplay.org/sites/www.journalofplay.org/files/pdf-articles/7-3-article-imaginationplayfulness-and-creativity.pdf>

Дар'я Машіка

спеціальність 013 Початкова освіта
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти,
Мукачівський державний університет, Україна

Маріанна Горват

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Формування морально-етичних цінностей у молодших школярів є одним із головних завдань сучасної освіти. Державна національна програма «Освіта (Україна ХХІ століття)» наголошує на необхідності виховання в учнів загальнолюдських гуманістичних якостей, таких як доброзичливість, милосердя, толерантність та чесність. Ці моральні орієнтири є основою для гармонійного розвитку особистості й ефективної соціалізації в умовах сучасного динамічного суспільства [2].

Молодший шкільний вік, що охоплює період від 6-7 до 10-11 років, вважається сенситивним для формування моральних уявлень. Науковці стверджують, що в цей період діти мають високу чутливість до зовнішніх впливів, включаючи виховний процес у школі [1]. Психологічні особливості цього віку включають емоційно-образний тип мислення, який сприяє засвоєнню моральних норм через казки, приклади, ігрові ситуації.

Виховання морально-етичних цінностей нерозривно пов'язане з навчально-виховним процесом. Згідно з ідеями В.О. Сухомлинського, процес навчання має одночасно бути процесом духовного збагачення учнів [6]. Наприклад, аналіз моральних дилем у творах художньої літератури допомагає

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>